

необхідності та достатності, принцип ієрархічності, принцип статичності та динамічності, принцип незгорання статей активів та зобов'язань.

Дотримання концептуальних основ балансу обумовлюють відповідність інформації бухгалтерського балансу наступним якісним характеристикам: доречність, зрозумілість, достовірність, надійність, зіставність, публічність, адресність.

Інформація бухгалтерського балансу повинна бути доречною – це означає, що бухгалтерський баланс повинен дати змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їх оцінки, зроблені у минулому.

Дані, наведені у бухгалтерському балансі, повинні бути абсолютно достовірними, їх точність та несуперечливість підтверджується фактичними даними фінансового обліку.

Зміст форми бухгалтерського балансу, призначеної для подання у податкові та статистичні органи є чітко регламентованим на рівні держави, проте використання балансу в процесі прийняття економічних рішень породжує необхідність підвищення аналітичності окремих його статей чи розділів. Складання бухгалтерського балансу за регламентованою формою та можливість деталізації його інформації за вимогами конкретних груп користувачів обумовлює таку вимогу до інформації балансу як адресність.

Функціонування підприємств АПК у ринкових умовах вимагає максимального використання інформаційної потужності бухгалтерського балансу. Втім об'єктивні обмеження інформації бухгалтерського балансу унеможливають одночасного досягнення усіх якісних характеристик повною мірою та потребують врахування ціни інформації для прийняття економічних рішень.

Володимир ДУДАР

Тернопільський національний економічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН І ЗАГРОЗИ ПРОДОВОЛЬЧІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

В сучасних умовах продовольча безпека є основою соціально-економічного розвитку, важливим елементом економічної та національної безпеки держави.

Продовольча безпека є складним та багаторівневим поняттям. У програмних документах FAO продовольча безпека розглядається як ситуація, коли кожний в будь-який час має фізичний та економічний доступ до безпечної і поживної їжі, яка необхідна для здорового й активного життя та задовольняє потреби в харчуванні [3]. Відповідно до проекту Закону України «Про продовольчу безпеку України» від 28.04.2011 р. №8370-1 продовольча безпека – соціально-економічне та екологічне становище, за якого населення забезпечено безпечними й якісними основними продуктами харчування, що необхідні для раціонального харчування [2].

Аналіз звітів Міністерства економічного розвитку і торгівлі України про стан продовольчої безпеки України за 2013-2015 рр. засвідчує наявність наступних ключових загроз продовольчій безпеці держави:

- незбалансоване споживання продуктів харчування населенням;
- низький рівень споживання продуктів тваринного походження в енергетичному раціоні населення;
- висока частка витрат домогосподарств на продукти харчування у структурі їх загальних витрат;
- зниження ємності внутрішнього ринку за окремими продуктами харчування;
- імпортозалежність країни за окремим продуктом;
- висока диференціація вартості харчування за соціальними групами;
- сировинний характер експорту сільськогосподарської продукції;
- зростання цін на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому ринку;
- повільне впровадження міжнародних стандартів та систем якості продуктів харчування.

Незбалансоване споживання продуктів харчування населенням.

Баланс споживання основних продуктів харчування свідчить, що у 2014 р. в Україні за такими продовольчими групами, як: «хліб і хлібопродукти», «картопля», «олія рослинна всіх видів», «яйця» та «овочі та баштанні» фактичне споживання перевищило раціональну норму. Але таке перевищення є свідченням незбалансованості харчування населення, яке намагається забезпечити власні потреби за рахунок економічно доступніших продуктів.

Помітним є відставання від раціонального споживання за наступними групами: «молоко і молокопродукти» – на 41,4%, «плоди, ягоди і виноград» – на 41,9%, «м'ясо і м'ясопродукти» – на 32,4%, «риба та рибопродукти» – на 44,5%.

Низький рівень споживання продуктів тваринного походження в енергетичному раціоні населення.

В 2014 році добова енергетична цінність раціону людини становила 2939 ккал, що майже на 15% перевищує граничний критерій (2500 ккал). Характерно, що енергетична цінність добового раціону в основному формується за рахунок продукції рослинного походження, відповідно на рослинну продукцію в структурі раціону припадає 71,1%, а на тваринну – 28,9%, що у 1,6 раза нижче за встановлений пороговий критерій (55%).

Висока частка витрат домогосподарств на продукти харчування у структурі їх загальних витрат.

В 2014 р. сукупні витрати домогосподарств становили 4048,9 грн. на місяць, що на 6,0% більше у порівнянні з попереднім роком. Із загальної суми домогосподарства витрачали на харчування 2101,4 грн. на місяць проти 1913,9 грн. у 2013 році. Таким чином, індикатор доступності продуктів харчування у минулому році становив 51,9% при його 60-ти відсотковому граничному критерії. У загальній структурі витрат на продукти харчування найвищу питому

вагу займали витрати на: м'ясо і м'ясопродукти – 25 відсотків, молоко і молочні продукти – 14 відсотків, хліб і хлібопродукти – 13 відсотків.

Зниження ємності внутрішнього ринку за окремими продуктами харчування.

В 2014 р. порівняно із 2010 р. відбулося збільшення ємності внутрішнього ринку по п'яти групам продовольства: молоко та молочні продукти – на 1,2%, яйця – на 0,5%, овочі та баштанні – на 6,7%, плоди, ягоди та виноград – на 2,1%, картоплі – на 2,5%.

Імпортозалежність країни за окремим продуктом.

Продовольча незалежність характеризується таким рівнем розвитку економіки, коли продовольча безпека держави не залежить від зовнішніх продовольчих поставок. Для запобігання ситуації залежності держава може нарощувати свій економічний потенціал та підвищувати ефективність агропромислового виробництва. Позитивним є той факт, що у 2014 р. продовольчі потреби населення нашої країни задовольнялися, як правило, за рахунок продукції вітчизняного виробництва.

Найбільш вразливими позиціями щодо імпортозалежності є позиції «риба та рибопродукти», «олія рослинна всіх видів», «плоди, ягоди та виноград»; частка імпорту за цими групами у загальному споживанні відповідно становить 88,0 %; 38,1 % та 39,8 % при 30-ти відсотковому пороговому критерії цього індикатора.

Сировинний характер експорту сільськогосподарської продукції.

За період економічного зростання не відбулося поліпшення структури експорту аграрної та продовольчої продукції з України. У загальній структурі експорту сільськогосподарської та харчової продукції частка 16-24 позицій УКТ ЗЕД (готова харчова продукція) у 2013 р. становила 21,0%, тоді як частка 1-24 позицій УКТ ЗЕД (сільськогосподарська продукція) – 58,4 %.

Зростання цін на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому ринку, що негативно впливає на загальний рівень інфляції. За 2014 р. споживчі ціни в Україні зросли на 24,9 %; продукти харчування та безалкогольні напої подорожчали на 24,8 %. При цьому зростання ціни на хліб і хлібопродукти становило 35,1 %, на м'ясо та м'ясопродукти – 27,5 %, молоко – 13,7 %, масло – 9,2 %, олію соняшникову – 27,4 %, рибу і рибопродукти – 37,2 %, фрукти – 55,9 %, цукор – 22,8 %. Зростання цін на сільськогосподарську продукцію було зумовлено передусім необхідністю покриття сільськогосподарськими підприємствами понесених витрат внаслідок здороження паливно-мастильних матеріалів, засобів захисту від шкідників і хвороб сільськогосподарських культур, мінеральних та органічних добрив та ін.

Повільне впровадження міжнародних стандартів та систем якості продуктів харчування.

В Україні більшість сільськогосподарської продукції виробляється невеликими приватними господарствами населення, які не лише фінансово, а й матеріально та технологічно обмежені щодо впровадження міжнародних стандартів якості продуктів харчування, оскільки процес одержання сертифікатів системи ISO, HACCP, EN є надзвичайно трудомістким та

капіталозатратним. При цьому процес гармонізації вітчизняного законодавства до міжнародних умов здійснюється в Україні вкрай повільно. Так, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, з 297 стандартів системи Кодексу Аліментаріус гармонізовано та знаходяться на стадії затвердження 30 стандартів.

З метою мінімізації загроз продовольчій безпеці держави, забезпечення доступності, якості та безпечності продовольства для усіх верств населення необхідно:

Результати проведеного дослідження свідчать, що необхідного рівня продовольчої безпеки ще не досягнуто. Має місце незбалансованість харчування населення країни. Структура споживання продуктів харчування істотно відрізняється від науково-обґрунтованої. Як і в попередні роки залишається загрозою продовольчій безпеці недостатній соціально-економічний рівень життя населення – низькі доходи населення та зростання цін на продукти харчування. Важливим напрямом державної економічної та соціальної політики є підвищення життєвого рівня населення, фінансова підтримка малозабезпечених громадян, виважена цінова політика щодо харчових продуктів. Забезпечення продовольчої безпеки країни потребує створення ефективного механізму інтеграції всіх сфер агропромислового комплексу (сільського господарства, харчової промисловості, торгівлі); вдосконалення ринкової інфраструктури; ефективного механізму державної підтримки та регулювання аграрного ринку; підвищення технічної оснащеності підприємств; стимулювання впровадження сучасних інноваційних технологій виробництва; усунення цінових диспропорцій між сферами агропромислового комплексу; нарощування експортного потенціалу та покращення якості життя населення.

Література

1. Звіт про стан продовольчої безпеки України у 2014 році – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua
2. Про продовольчу безпеку в Україні: проект Закону України від 28.04.2011 р. №8370-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: search.ligazakon.ua/l_doc2.../JF6GI01A.html
3. About FAO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/about/en/>

Тарас ДУДАР, Оксана ШУМЕЙКО

Тернопільський національний економічний університет

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ І БЕЗПЕЧНІСТЮ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Задекларована інтеграція аграрного сектора національної економіки у європейські структури вимагає нових підходів до управління якістю і безпечністю агропродовольчої продукції. Вирішення проблеми поліпшення